



Anna Nordström
Avdelningen för kemi, miljö och fodersäkerhet

YTTRANDE
2016-11-29

Dnr SVA 2016/687

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se
Kierstin.petersson-grawe@regeringskansliet.se

En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

N2016/03080/DL

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning och önskar framföra följande synpunkter.

SVA är en riskvärderande expertmyndighet inom området veterinär folkhälsa. De senaste åren har myndigheten bedrivit och deltagit i flera projekt med stöd av MSB:s 2:4-anslag för att öka myndighetssamverkan samt ta fram beslutsstöd gällande smittspridning via vatten, inklusive riskanalys vid inrättande av vattenskyddsområden. SVA har inte givits möjlighet att ge inspel till utredningsarbetet av för myndigheten okänd orsak.

SVA kommenterar inte kapitlen rörande förslag på författningstext, dagens dricksvattenförsörjning, samhällsutveckling och dricksvatten.

ÖVERGRIPANDE SYNPUNKTER

Betänkandet är omfattande och gediget. SVA instämmer i stort med dess slutsatser och stöder dess förslag.

4.2.3

SVA delar uppfattningen att ett "nollalternativ" det vill säga att Dricksvattenutredningen inte får någon effekt, riskerar att leda till bland annat schablonmässiga vattenskyddsföreskrifter, konflikter och vattenbrist.

Det är viktigt att inte bara ansvarsfördelning gällande förvaltning utan även upprätthållande och utveckling av metod- och sakkunskap tydliggörs. Det är också viktigt att det utarbetas strukturer som säkerställer att sådan sakkunskap kommer tillsynsmyndigheterna till del där den inte finns internt. Detta gäller på både nationell och lokal nivå.

SKYDDET AV VATTENTÄKTER

SVA instämmer i att arbetet med att inrätta vattenskyddsområden är en viktig del i att både förbättra dagens situation men också möta kommande klimat- och samhällsförändringar. Det är dock viktigt att nödvändig styrning, vägledning och kompetensförsörjning (sakkunskap och metod) finns på plats innan det genomdrivs.

6.5.5

Jordbrukssektorns vattenbehov

SVA välkomnar förslaget att ge SJV i uppdrag att utreda jordbrukets framtida vattenbehov. Den konkurrenssituation som redan förekommer mellan jordbruk och dricksvattenproduktion kommer, som utredningen tar upp, troligtvis förvärras på grund av klimatförändringen. Utöver detta kan behovet av inhemsk livsmedelsproduktion i framtiden komma att öka på grund av förändringar i omvärlden. Att planera för lantbrukets försörjning av vatten parallellt med övriga samhällets snarare än separat, vore en stor fördel för att minska konflikter mellan olika nödvändiga verksamheter som med god planering skulle kunna samexistera. Gemensam planering ger även förutsättningar för kunskapsutbyte gällande vattenförsörjning och -kvalitet mellan dricksvatten- och lantbrukssektorn.

6.6.2

Förutsättningar för att inrätta vattenskyddsområde

Utifrån vad SVA erfarit saknar huvudmän och konsulter i flera fall tillgång till tillräcklig kompetens för bedömning av mikrobiella risker.

INRÄTTANDEN AV VATTENSKYDDSOMRÅDEN

Processen att inrätta ett VSO varierar idag mycket mellan kommuner och präglas ofta av bristande struktur och samverkan. Detta gäller även mer specifikt utformningen av föreskrifter och det riskbedömningsarbete som ska ligga till grund för dessa. Mycket vore vunnet med en genomtänkt struktur som specificerar vad som ingår i varje processteg, vilken kompetens och vilken del i förvaltningen som bör ingå, vilken dokumentation det ska resultera i samt vilken intern och extern dialog som ska föras.

7.4.2

Kompetensfrågor

Att visst arbete utförs av konsulter kan vara både nödvändigt och positivt, men i de fall hela utredningsarbetet upphandlas kan det leda till bristande förankring hos huvudman samt tillsynsmyndighet, samt bristande dokumentation av bakgrunden till förslag. Det är också ovanligt att konsultfirmor har tillräcklig kunskap för att i mer komplexa fall bedöma samtliga former av risker som kan förekomma i ett skyddsområde. Det handlar alltså dels om bristande beställarkompetens, insikt i vilka kompetenser som är ändamålsenliga för uppdraget, men även om bristande tillgång på konsulter med tillräcklig eller rätt kompetens.

7.7.8

Metoder för riskbedömning

SVA instämmer i utredningens nulägesbild av riskanalysförfarandet. De metoder som idag används är inte utformade för det ändamål de används till. Dessutom saknas ofta nödvändig sakkunskap för att kunna göra korrekta bedömningar. I underlag saknas ofta motiv till varför man gjort en viss bedömning av risknivå eller föreslagit en restriktionsnivå.

Att ta fram vägledning och rekommendationer om riskbedömningsmetodik är en mycket viktig del i att förbättra processen med att ta fram vattenskyddsområden. I detta arbete bör HaV bjuda in expertmyndigheter med kunskap på området och dra nytta av resultat från redan avslutade och pågående projekt.

De metoder som förs fram bör vara utformade för ändamålet och för aktuell riskkategori. Kvalitativa metoder som inkluderar barriärverkan bör utvecklas och rekommenderas som första steg. Resonemang och resultat ska vara transparenta och möjliga att förstå för beslutsfattare. Data, framförallt när det gäller biologiska faror och processer, har ofta hög variation och även hög osäkerhet kan förekomma. Detta måste inkluderas i riskbedömningen vilket kan leda till en stor osäkerhet i utfallet. Att kommunicera hur osäkerheten i utfallet påverkar vilka slutsatser som kan dras från genomförd riskbedömning måste kommuniceras på ett tydligt sätt till beslutsfattaren.

7.4.1

Vägledning

Det nämns att länsstyrelsernas roll i processen skiljer sig, vilket överensstämmer med SVA:s bild. Vissa ser det som en del av sitt uppdrag att involveras tidigt i processen medan andra ser detta som att riskera sin opartiskhet. Man nämner specifikt att det är angeläget att länsstyrelsen bidrar till sin kunskap inom naturvård då sådan normalt inte finns inom kommunen. SVA vill påtala att detsamma gäller djurhållning inklusive smittskydd. Länsveterinärerna besitter enligt vår åsikt en god grundläggande kunskap om djurhållning och smittskydd i allmänhet, men det varierar stort i vilken omfattning de involveras både under arbetet med ansökan och i beslutsfattandet.

Utredningen kommer senare (7.7.3 Myndighetssamråd) också till slutsatsen att något samråd med SJV inte behövs i de fall en ansökan om VSO berör jordbruksmark, på grund av att sådan kompetens finns internt på länsstyrelsen. Angående detta vill SVA återkomma till att det, inom tidigare nämnda projektarbete samt i de fall SVA involverats i sin roll som expertmyndighet, visat sig vara stor skillnad i om, hur och när länsveterinär involveras i arbetet, även i de fall länsstyrelsen i stort involveras.

Inga generella föreskrifter

SVA instämmer i att generella föreskrifter motverkar möjligheten att anpassa reglering till lokala förutsättningar, vilket både kan leda till för långtgående begränsningar och till otillräckligt skydd. SVA:s erfarenhet är att kommunerna

sammantaget (jurist, miljö, plan, VA m fl) besitter kompetens att, med visst stöd av länsstyrelsen, och i vissa fall av experter inom riskbedömningsmetodik och specifika faror (fysikaliska, kemiska, mikrobiologiska) genomföra ett gott arbete med framtagande av vattenskyddsområden. Detta gäller dock sällan i de fall arbetet utförs enbart av VA-huvudman eller av denne anlitad konsult. Det kräver alltså bredare arbetsgrupper samt extern tillgång till metod- och sakkunskap i de fall den inte finns internt.

Slutsatsen att intressekonflikter bäst hanteras om de tydliggörs är viktig.

ANSVARSPRÅG, SAMORDNING OCH STYRNING

Kunskap om faror för folkhälsan förknippade med djurhållning ligger inom SVA:s ordinarie ansvarsområde och spridning via vatten är aktuellt även i andra sammanhang än dricksvatten. SVA är en tydligt utpekad riskvärderande myndighet med allmän metodkunskap inom bland annat riskvärdering. Det saknas dock idag strukturer för att denna kunskap ska bidra konkret på dricksvattenområdet, och SVA gör bedömningen att detta är en brist.

KUNSKAPSCENTRUM FÖR DRICKSVATTEN

SVA bör beredas möjlighet att delta som expertmyndighet inom området faror förknippade med djurhållning (främst smittskydd).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Jens Mattsson. I den slutliga handläggningen har deltagit statsepizootologen Ann Lindberg, forskaren Josefine Elving, biträdande statsveterinären Holly Cedervind samt biträdande statsveterinären Anna Nordström, föredragande.

Med vänlig hälsning



Jens Mattsson



Anna Nordström